

volj gnjijočega krompirja sahnéti in gnjiti, bi se odvracala s tem krompirjevo bolezn.

Ta način krompir saditi je posebno za kmetovavce dober, ki imajo majhno kmetijo. Kdor nima velike kmetije, zamore vse to prav skerbno opraviti, in obilno se mu bo poplačal njegov trud.

Pa tudi posestniki večih kmetij si zamorejo s tem takrat pomagati, ko je krompir za seme drag.

Škodljivost plesnovine.

(Opomin gospodarjem in gospodinjam.)

Po kmetih se večkrat sliši vraža: „da plesnjiv kruh je zdrav za oči“.

Menimo, da nobeden naših bravcov ne verjame te nevarne vraže, ki se je skovala v tistih tamnih časih, ko se je skovalo sto in sto družih vraž, ki so se zaplodile od roda do roda kot gotove resnice, in se tako ukoreninile v ljudstvu, kakor plevél po neobdelanih zemljiših, kteriga zatreti je večidel težko, zlasti takrat, kader ena poderta vraža ima podreti deset družih.

Pravijo, da začetnica te vraže je néka gerda skupulja bila, ki svoji družini ni narezala pred hlepca, dokler ni prav terd in plesnjiv bil, čes, da se ga bo manj pojedlo; pritožbo poslov, ki so mogli tak kruh vživati, je pa skupulja odbijala s tem, da plesnjiv kruh je zdrav in naredi bistre oči. Da je bil plesnjivec prijeten skupuljnim očém, radi verjamemo, ker tak kruh ji je dolgo zalegel v hiši, ker ga ni nihče rad vžil.

Ta misel se je — tako pravijo — plodila po tem vedno bolj med ljudi, in ker so nekteri berž pripravljeni vsako reč verjeti brez vsiga premislika, so verjeli tudi to sleparijo in jo zatrosili dalje.

Kako nevarna pa je človeku in celó živini plesnovina kruha kakor vsaciga družiga plesnjiviga živeža, nam kažeže med drugim sledeči resnični prigodbi, ki ju ravno beremo v „praktičnim tedniku za Prusko“.

Štiri leta staro dete je povžilo kos kruha, ki je bil poln zelenkaste plesnovine. Pol ure po tem začne na glas jokati, po trebuhu ga kolje, bljuvati ga sili, kerč ga prime po rokah, vpadeniga obraza tiši pene iz ust, na zadnje omedli. Hitro pošlejo po zdravnika, ki mu da bljuvilo, da revše iz sebe izmeče, kar je ravno povžilo — kosčike kruha. Drugi dan je bilo spet zdravo. — Dvema konjama je dal popotni kočijaž troje hlebčkov zlo plesnjiviga kruha, s kteriga je pa poprej plesnino obrisal. Kmalu po povžitim kruhu ju začne strašno klati; zdravnik na pomoč poklican jima da berž primernih zdravil in jima puša; eniga je otel, eden pa je drugi dan po hudi koljiki poginul; nič družiga se ni našlo v želodcu, ko povžiti kruh.

Še več tacih žalostnih zgodb bi vedili povedati, naj boste omenjeni popolnoma resnični zadosti v dokaz škodljivosti plesnjivih jedil.

Da se tedaj taka nesreča ne primeri, je treba skerbno varovati kruh in vsaki živež plesnobe.

To pa se zgodi nar boljši s tem, da se kruh in vsak živež na tacih krajih spravlja, ki so suhi in zračni, ker plesnjina je stvar, ktera se naredi iz mokrote in gorkote.

Ko se kruh péče, naj se ne skopari z boljšim žitom, — naj se dobro izpéče, in po péki ž njim takole ravna: Ko se kruh iz peči vzame, naj se dene nar poprej en hlebec, ko je še zlo vroč, tode pazljivo (ker seer hleb rad od znotraj votel postane) in tako, da se na zgornjo skorjo položi,

v moknat žakelj, kteriga se še nekoliko moke derži; potem naj se v njem zaveže. Za pervim hlebcam naj se dene ravno tako drugi, tretji in tako poredoma kolikor jih noter gré v žakelj. Po tem naj se žakelj obesí na zračni kraj, na priliko, v kak skedinj ali hram tako, da od vsih stran prost visi.

Le en dan poprej, preden se hleb nareže, naj se vzame iz žaklja. Dobro je tudi, ako se prej z mokro cunjó ali mokro kertačo dobro obriše in po tem en dan še v hram dene, da se skorja, ako se je preveč sterdila, spet omehča.

Naj, zlasti poleti, gospodinje in gospodarji tudi na kruh svojo skerb obračajo, ker je gotovo, da marsikdo včasih zboli in se ne vé zakaj, ker se na škodljivost plesnjiviga kruha ali družih plesnjivih reči celó ne misli.

Ce še kdo staro nevarno vražo verjame, da je „plesnjiv kruh za oči zdrav“, naj ji da od danes slovo!

Preklie stare moriti.

(Stara povest.)

V davnih, jako davnih časih, ko so ljudje še Matzalemovo starost dosegovali, je zapovedano bilo stare moriti, ko več za delo niso imeli moči.

Sin nek, navdan velike ljubezni do svojega očeta, ne zverši rečene postave, marveč skrije očeta pod kad ob času obče preiskave, ter ga v potaji redí. Ta velika sinovlja ljubezin se obilo kmalo splača.

Kralj, brez moškega odvetka bivši, razmislija misli, kako bi naj modrejega mladenčá svoje kraljevine svoji hčeri za moža, sebi pa za naslednika dobiti zamogel. V dosego tega namena si tri zmisli uganko.

Pervič ukaže vsem mladenčém, kteri so verha dorasli, sniditi se določenega jasnega dne iza rana pred sončnem izhodom na nekem visokem hribu, in „kdor bi prvi vzhodno sonce zagledal“, bo pogodil pervo uganko.

Preden se omenjeni sin na pot podá, prosi starčá za svét. Oče mu reče: moj sinček! pridši na odločeni kraj, bojo vsi mladenči gledali tje, kjer se žarko raja sonce, ti pa se obrni k naj vikšemu okoliša hribu, in ko sonce na njega ertiček trake híti, reci: „kralj! lej sonca“.

Kakor je starček povedal, se je tudi zgodilo. Mladenči na goro dospévši gledajo željno tje kjer ima sonce iziti; podučeni pa sin zrè na naj veči umol, in ko sonce na njega verhunc posije, veli: „svetla krona! glej sonca“. Kralj ga na ramo potrepše rekoč: ti si pogodil! Mladenči pa rupijo na-nj z vprašanji: kako, da si ti gledal od sonca proč? vender — veli on — sim ga prej zagledal ko vi.

Sin domú pridši reče očetu: to sim že po volji kraljevi uganil, — ali ta, ki nam jo je danes naložil, bo, se bojim, preseglá tvojega uma moč. Povej jo — mu starček veli. Mladeneč nastavi: „kdor bo ne obut ne bos prišel“, bo zadel drugo uganko.

Starček se nasmeje rekoč: ta je lahka, pa je vender nobeden uganul ne bo kakor ti. Različno bojo ugibati dečki, pa tudi različno bo vsaki po svoji dozdevi napravljen prišel: eni samo v kopiteh (Wollenfussöckel) drugi v enim kopiteu pa v enem postolu; spet drugi z eno obuto, z drugo boso nogo; ti pa odparaj podplate od svoje obuče, da bote nogi od zgor obuti, spod pa bosi, ker tako kralj tudi misli.

Napovedani dan syane in dečki hitijo h kralju na pregled. Podučeni sin dvigne nogi eno za drugo, prepričati kralja, da ni ne bos ne obut. „Pravo, pravo“ —